

**Adami Tanneri E Societate Iesv, S. Theologiæ D. Et In
Academia Ingolstad. Professoris, Theologiæ Scholasticæ
Tomus ...**

Cum triplici Indice

De Fide, Spe, Charitate, Iustitia, Religione, caeterisq[ue] virtutibus [et]
vitijs: ac varijs hominum statibus. Secvndæ Secvndæ S. Thomæ
Aqvinatis Respondens

Tanner, Adam

Ingolstadii, 1627

XI. An & quomodo soluenda seu restituenda sint amissa vel acquisita per
ludum vel extorta per metum danti iniectum; siue in contractu &
promissione, siue extra.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72877](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72877)

Angelus, & alij quidam in contrarium dixerint: idque etiam si blanditijs quædam elicuerint, iuxta Nauarrum cap. 16. n. 16. & Petrum Nauarrum n. 124. contra Medinam & Caietanum: modo duo obseruent.

301 Primum, vt nil accipiant ab ijs qui alienandi potestatem non habent, vt sunt Religiosi, minores; nisi forte quoad hos, parua sit pecunia, iuxta dicenda de ludo. Secus est de milite, qui licet iuxta leges in foro externo mercedem turpem soluere non teneatur, tamen solutam ab eo, in foro conscientie, licite retinet meretrix, vt recte Petrus Nauarrus n. 123. cum Soto & Adriano; etsi contrarium (quod satis ex iure non probatur) sentiat Valentia cum Medina.

Secunda conditio est, vt absit vis & fraus, vt præter Sanctum Thomam ibidem, & citatos, notat Molina tom. 1. tract. 2. disputatione 94. quamuis Sa V. *Resitutio* eam etiam liberat à restituendi obligatione, quæ consuetis mendacijs multa extorserit: nempe quia hæc nota solent esse omnibus, nec adeo ijs quisquam inuitus decipitur.

302 Colligitur III. Etiam à virginibus, coniugatis, monialibus turpi quæstu acceptum, non magis dantibus restituendum, quam ab alijs solutis, vt recte docent Couarruias, Valentia, citati, Petrus Nauarrus numero 121. Molina disputatione 94. Nauarrus numero 34. Sotus, Caietanus, Syluester, Medina, & alij; quicquid nonnulli in contrarium dixerint. At vero quia sui iuris non sunt, ideo sic acceptum non minus parentibus, marito, religioni, siue Superiori dare debent, quam quod labore manuum acquisierunt: occulte tamen, ne damna inde consequantur, vt recte Molina cum Soto.

303 ASSERTIO II. Pretium ob turpem actionem ex pacto promissum, in foro conscientie (quantumuis in foro externo negetur actio;) necessario est persoluumdum; non quidem ante actionem peractam; tunc enim licite dari, & accipi non potest, eo quod ad malum opus perpetrandum referatur, nec detur sine approbatione sceleris: sed post peractum opus; quando iam & datio, & acceptio per se licita est: modo absit, quæ per accidens interuenire potest, approbatio sceleris. Ita Sotus, Couarruias, Valentia cum S. Thoma loc. citatis; quicquid in contrarium dicat Nauarrus n. 78. & Medina. Ratio, quia ex iustitia debetur; nec vlla causa est, cur non soluatur.

304 ASSERTIO III. Acceptum propter turpem causam, si quando restitutioni obnoxium est, restitui debet ante Iudicis sententiam danti. Ita Medina, Petrus Nauarrus, Couarruias. Colligitur ex communibus principijs de restitutione explicandis dub. 12. nisi forsitan ipsa lex eum fecerit inhabilem ad recipiendum; tunc enim Ecclesie, vel pauperibus, iuxta dispensationem iuris dandum est, vt de acceptis per simoniam ex communi sentit Valentia quæst. 9. puu. 5. cum Medina.

305 Sed id quidem verum habere certum est, post

sententiam à Iudice latam; sed ante sententiam danti restituendum putant Sotus lib. 9. q. 9. a. 1. Petrus Nauarrus lib. 4. cap. 2. n. 147. Bannes 2. 2. q. 32. a. 7. Aragonius q. 6. a. 6. Binsfeldius in cap. 46. de simonia q. 6. Quam sententiam refert, nec improbat Valentia q. 16. punct. 5. ego vero vt probabilem existimo; ita contrariam, censeo probabiliorem infra disputat. 5. quæst. 8. dub. 4. num. 90.

Nec obstat illud Vlpiani l. 2. de condictis ob turpem causam; qui dedit Iudici ad dicendam iniustam sententiam, recipere non potest, quia male dedit; procedit enim in foro externo, in quo non datur ei actio, ob præsumptam fraudem, vt docent citati.

DVBIVM XI.

An es quo modo restituenda, aut soluenda sint acquisita vel amissa per ludum; vel extorta per metum danti iniectum, siue in contractu & promissione, siue extra.

Ad S. Thom. 2. 2. q. 62.

306 DELudo sequentes assertiones statuimus. ASSERTIO I. Ludo, etiam iure prohibito, citra vim, fraudem, aut aliam iniuriam acquisita, ante sententiam Iudicis restitutioni obnoxia non sunt. Ita ex communi Iuris peritorum Caietanus V. *Ludus*, Sotus de iustitia lib. 4. q. 5. a. 2. Couarruias in regulam *Peccatum*, part. 2. §. 4. Carbo q. 41. & sequentibus, Nauarrus man. c. 20. n. 19. Salon q. 5. de dominio a. 6. Valentia q. 6. punct. 5. Lessius lib. 2. c. 26. dub. 3. quicquid Paludanus, Richardus, Angelus, Turcremata putent, talis lucri domini non acquiritur. Ratio est. Quia nulum ius impedit acquisitionem domini; quamuis amittenti detur actio ad repetendum in iudicio, quod perdidit, per authenticam *Alearum vsu* C. de Religiosis: quanquam hoc ipsum ius Carbo q. 38. putet, per non vsum esse abrogatum.

307 ASSERTIO II. Non potest proinde is, qui perdidit, furtiua compensatione amissum recuperare; sed in iudicio, si velit repetere potest; nisi iurauerit, se non repetiturum. Ita Carbo, Salon, alij; & colligitur ex dictis; quicquid Adrianus de furtiua compensatione dixerit.

308 ASSERTIO III. Oppignorata fide ludens, si quid perdidit, in conscientia soluere tenetur; nisi coram Iudice condonationem impetret; aut nisi forte alicubi extet peculiare ius promissionem, talem irritans; quod de Hispania referunt Couarruias, & Sotus. Ita Valentia, Salon, post Medinam & Castro. Et colligitur ex dictis: quicquid Couarruias, Sotus, Carbo, Angles, Lessius dub. 4. & apud Salonem plerique ex discipulis S. Thomæ in contrarium dixerint; quorum sententia probabilis est. Tum quia id citata l. significatur. Tum ob hoc ipsum, quod repeti potest.

ASSERTIO

309 ASSERTIO IV. In quibusdam casibus restituendum, quod ludo acquisitum est. Ita ex communi S. Thomas q. 32. art. 7. ad 2. & primo quidem quod à perdente alienari non potuit, sicut quidem stulti, infantes, & qui septennium non exceſerunt, vt & Religiosi, sua auctoritate alienare nihil possunt, nec pupilli, vel minores tutorem vel curatorem habentes, sine eorundem auctoritate: nisi sint bona minorum Castrensia vel quasi, apud Lessium infra. Quædam etiam non sine auctoritate Iudicis, vt immobilia & mobilia pretiosa, quæ seruando (id est, quæ diu) seruari possunt.

Interim tamen etiam pupilli (qui tales dicuntur vsque ad inchoatam pubertatem) & minores, atque monachi, ex superiorum consensu, in Academijs, aulis, seu curijs morantes, minutulum quid in ludo honesto exponere possunt, (nisi forte aliunde contrariam esse Superiorum voluntatem constet,) secundum Sotum, Nauarrum, Valentiam locis citatis; qui permittunt quinque de centum.

310 Imo Molina tom. 1. disp. 242. Sanchez lib. 6. disp. 38. n. 2. & 30. Lessius lib. 2. cap. 17. dub. 8. & cap. 26. dub. 5. ex probabiliori, post Glossam, Decium, Nauarrum, Lopez, Cordubam & alios à Sanchez citatos, docent, impuberes & pupillos pubertati proximos, (vti est in puero decennium, cum anno dimidio; in puellis nouennium cum anno dimidio) aut minores iam puberes, etiam si Curatorem habeant, contrahendo aut paciscendo circa res suas (non tamen immobiles, aut quæ seruando seruari possunt,) contractu oneroso, per ludum scilicet, emptionem, venditionem, locationem, etiam absq; tutoris aut curatoris auctoritate, obligatos manere naturaliter; ac proinde in foro conscientie, contractui stare debere; nisi forte cum ipso tutore (certis casibus apud Sanchez recensitis exceptis) contraxerint: quæuis postea beneficio restitutionis in integrum, eiusmodi contractus si velint, per Iudicem irritos reddere possint. Idq; non obscure probatur ex l. Cum illud §. hares ff. Quando dies legati cedat, l. si eius pupilli, in princip. ff. Ad Trebellianum, l. 1. §. vlt. ff. de minorennibus.

311 Quæ doctrina magna molestia liberat Confessarios, ne cogere teneantur ad restitutionem tam eos, qui à minoribus per ludum, aut similem contractum aliquid acquisuerunt, quamdiu in iudicio non repetitur; tum ipsos minores, si per ludum, aut similes contractus aliquid etiam sine Curatoris auctoritate lucrati sint: quamuis Couarruias in cap. Quamuis pactum, par. 2. §. 4. n. 10. cum plerisq; Iurisconsultis contrarium sentiat.

312 Secundo restituendum est, quod lucrando acquisiuit, qui perdere nil potuit, aut tantum non potuit, quantum vno iactu seu commisso lucratus est, secundum Couarruiam, Valentiam, Salonem, & alios ex communi. Imo Sotus & Castro negant, in toto lusu aliquem lucrari posse plus, quam perdere initio de suo potuerit. Sed contrarium est probabilius et docent Nauarrus numero 14. Valentia, Carbo, Salon. loc. cit.

Tertio, quod fraude acquisitum, v. g. sine voluntate soluendi, simulata imperitia, per falsâ instrumenta lusoria &c. Nihil autem restituendum, eo quod quis certus de victoria, peculiam cum altero compromissionem seu sponsionem fecit; nam hoc fit communi & recepta quasi colludentium lege; quod etiam in similibus obseruandum est, ex communi sententia, quam habet Valentia, Lessius c. 26. n. 30.

Imo satis probabile videtur, nec eo casu restituendum, quo quis lucratus est quidpiam, quod iam antea certus erat, ratione peritiæ, se lucraturum, seclusa fraude & simulatione, quæ ludo aut sponsioni causam præbuerit, vt de sponsione vniuersim sentiant Toletus lib. 5. cap. 6. Couarruias in regulam peccatum par. 2. §. 4. n. 6. post Decium: etsi contrarium tam de ludo, quam de sponsione ex communi doceat Lessius lib. 2. cap. 26. dub. 5. Rebellus part. 2. lib. 12. q. 3. n. 3. & quoad ludum Azor tom. 3. l. 5. c. 25. q. 4.

314 Quarto, quod quis lucratus est ab inducto ad ludendum vi, metu, aut conuictio; puta obiecto inurbanitatis, egestatis, tenacitatis probro, ni ludat, iuxta Sanctum Thomam, Caietanum, Nauarrum, Couarruiam, Sotum, Salonem citatos, restitutioni obnoxium est, quia per iniuriam acquisitum est: etsi contrarium, saltem si abfuit vis & metus cadens in constantem virum, non omnino improbabiler sentiat Molina disputatione 506. & Franciscus Garzia de contractibus apud Lessium cap. 26. dub. 2. & Azorium tom. 3. lib. 5. c. 25. q. 1. de qua re plura, mox infra quaesito seq.

Solis vero precibus inducto, nihil restituendum est, quicquid dixerit Adrianus, nisi forte importunissimis, quæ ipsæ alioquin si repudientur, probum aut dedecus incurrant, vt notat Valentia.

315 Quæritur secundo, An & quo modo restituendum, quod ab altero ob iniectum metum datum fuit.

ASSERTIO I. Stando præcise iure naturali, nullus actus, siue contractus, irritus est, eo præcise quod per metum factus sit. Ita ex communi Carbo q. 46. Valentia tom. 4. disp. 10. quaest. 3. punct. 2. Henriquez lib. 11. cap. 9. Petrus Ledema q. 47. a. 3. Vasquez 1. 2. disp. 27. à n. 17. post Paludanum 4. dist. 15. q. 2. a. 5. quamuis alij aliter sentiant. Ratio est. Quia quod per metum fit, simpliciter voluntarium est; id autem per se sufficit ad valorem contractuum.

316 ASSERTIO II. Imo etiam absolute loquendo, contractus mere civiles, inhi per metum iniuste non incussum ab altero contrahente, validi sunt; quamdiu non irritantur per sententiam Iudicis. Est communis; & colligitur ex dictis; cum enim contractus metu initus, per se loquendo, iure naturali non sit nullus, & tali casu per leges humanas ipso facto non irritetur, consequens est, eum ante sententiam validum esse.

Et confirmatur. Quia & metum patiens, ex sua parte satis voluntatis habet, & contrahens alter vt suppono, metum non incuit, nec

aliunde

aliunde ullam iniuriam facit ei, qui metum patitur: Ergo. &c. Exemplum est, si quis iniusto metu à principe adigatur, vt equum suum vendat Ioanni, qui nullo modo fuit causa iniusti metus. Dixi tamen *mere civilis*; quia de matrimonio alia est ratio, vt suo loco docetur.

317 ASSERTIO III. Ob iuris tamen dispositionem, donatio, aut contractus ex metu cadente in virum constantem, ab extrinseco iniuste incusso, rescinditur in foro externo per Iudicis sententiam. Est certa & communis, & clara in iure, apud Carbonem, & alios, vt infra patebit. Secus si sit metus iustus, aut leuis, vt habet communis vtriusque Iuris peritorum sententia, apud eundem.

318 ASSERTIO IV. In foro conscientie, quocunque metu iniusto, etiam leui, extortum ab accipientem, restituendum est, seu per donationem, seu per alium contractum acceptum sit: modo vere coram Deo principalis causa, aut saltem conditio sine qua non talis contractus fuerit metus; ita vt, nisi tali metu iniecto, initus non fuisset. Ita ex communi Syluester V. *Metus* in fine. Nauarrus cap. 17. n. 15. Couarruias in regulam *Peccatum* part. 2. §. 3. Carbo citatus, Lessius lib. 2. cap. 17. dub. 6. n. 46. post Ostiensem, Ioannem Andream, & alios. Ratio; quia siue validus sit talis contractus, siue non sit, quod sic obtentum est, iniuste obtentum est: Ergo restituendum.

319 ASSERTIO V. Imo probabilius videtur, contractum tali metu initum, ipso facto nullum esse in foro conscientie. Est multorum Theologorum, vt dicemus. Probatur. Quia ille contractus, quo contrahens alter in conscientia nullum plane ius acquirit, vel ad rem accipiendam, vel ad rem retinendam seu usurpandam, non est validus in foro conscientie: at in nostro casu, contractus metu extortus, ex parte alterius contrahentis, qui metum iniecit, est talis; quandoquidem iniuste ac per iniuriam, adeoque nullo iure accipit & retinet, quod tali contractu acquirit, vt manifestum est: Ergo &c.

Et confirmatur. Quia sententia, ex parte rei iudicata iniusta, nulla est, ex dictis supra de Iudice q. 4. dub. 3. Ergo etiam contractus, ex parte rei acceptus iniustus, nullus erit: hic est talis: ergo &c.

320 Idem satis colligitur ex vtroque iure. Nam l. *Metum* 9. ff. quod metus causa, per metum coacto conceditur actio, non solum in personam, quæ metu incussit, sed etiam in rem. Item l. *Si mulier* 21. ibidem dicitur, quod metus causa gestum erit nullo tempore Prætor ratum habeat: at si aliquo tempore ratum fuisset, non posset nullo tempore ratum haberi. Et l. *Qui in carcerem* 22. ibidem expresse dicitur; *Qui in carcerem quem detrahit, vt aliquid ei extorqueret, quicquid ob hanc causam factum est, nullius momenti est.* Similiter l. *C. de rescindenda venditione* habetur; emptionem per vim extortam, tanquam malæ fidei emptionem irritam esse.

321 Ex Iure Canonico habemus cap. *Ad audiendam*, de ijs, quæ vi metusue causa fiunt; vbi aperte etiam habetur, ea quæ vi metusue causa fiunt, carere

debere robore firmitatis. Et in communi vtriusque Iuris regula habetur; *Vim & fraudem nemini patrocinari debere.*

Accedit autoritas Doctorum. Nam ita hanc sententiam ex Canonistis, præter alios, tradunt Panormitanus cit. cap. *Ad audiendam* n. 1. apud Molinam tom. 2. de iustitia disp. 326. ex Legistis Bartolus in cit. l. *Metum*, alijq; plures apud eundem. Ex Theologis ita docet Sotus lib. 6. de Iustitia q. 1. a. 4. & lib. 8. q. 1. a. 7. ad 3. etsi postea in 4. dist. 29. quæst. art. 3. mutarit sententiam. Idem constanter docent Molina citatus, Sa V. *Contractus* n. 7. Carbo q. 46. de rescit. Palatius lib. 4. de contractibus cap. 9.

322 Contrarium tamen sentiunt Azor tom. 1. lib. 1. c. 11. q. 15. Lessius cit. dub. 6. & plerique Canonistæ ac Legistæ apud Sanchez de matrimonio lib. 4. disp. 8. à n. 9. quorum sententiam etiam ipse, & quidem expresse in hoc nostro casu, multis defendit; & pro eadem citat complures Theologos, tum antiquiores, tum recentiores: sed qui speciatim in casu nostræ assertionis nihil fere docuerunt, procedentes tantum generatim, iuxta sensum primæ & secundæ assertionis; cum tamen necessario videatur faciendâ distinctio inter illum, & hunc casum, vt satis ex allatis rationibus colligitur.

323 Ad iura cõcedentia exceptionem & actionem, ad rescindendos tales contractus, & similia, quæ cõgerit Sanchez, facile Respondetur. primo, pauca imo fere nulla agere determinate de casu nostræ assertionis; sed vel indefinite, vel iuxta sensum secundæ assertionis: etsi quidem ad eum finem, vt in foro externo rescindatur, siue inualidus pronuncietur talis contractus, l. *Si cum exceptione* 14. ff. de eo, quod metus causa, nihil referre dicatur; vtum is qui conuenitur, an alius metum fecerit; modo rem possidens lucrum senserit.

Secundo Respondetur, in iure quandoquæ tales contractus quasi validos reputari, fictione quadam; siue quia etsi non de iure, de facto tamen subsistunt; & quosdam effectus habent, quos dum Iudex rescindit, dicitur ipsum contractum rescindere: tum quia eum in foro externo non omnis metus iniustus, sed grauis tantum irritet contractum; cuius proinde diiudicatio ad Iudicem pertinet; idcirco ante sententiam à Iudice latam, ita de eo loquuntur iura, tanquam si alioquin rata fuissent, quæ per talem metum gesta sunt, vt recte etiam Molina notauit.

324 Addi potest tertio, quod in iure dicitur; *Iritur & rescindatur*, non semper accipi stricte, pro eo, quod est ex valido inualidum reddere: sed aliquando etiam pro eo, quod est inualidum declarare, vt patet l. 1. ff. *Quæ sententiæ sine appellatione rescindantur*; & in iure Canonico nonnunquam ab excommunicatione aliquis absolui dicitur, qui nullo vnquam iure ea fuit ligatus, vt patet ex cap. *Audiuimus*, causa 22. quæstione 1. ex communi; iuxta Glossam ibidem. Item redire ad communionem dicitur, qui nunquam excommunicatus fuit, cap. *De illicita* 24. q. 1. & plura in hunc sensum refert Suarez tom. 5. disp. 7. sect. 4. n. 5.

Vnde

325 Vnde negandum est, exceptionē in iure nunquam dari, nisi vt elidatur actio, quę alioquin re ipsa valida erat, & iure subsistebat. Nec id probatur l. 2. ff. de exceptionibus; et si regulariter id verum sit.

Tandem si vel maxime in iure Ciuili, talis contractus validus censeretur, id tamen nostrę sententię nil præiudicaret; quandoquidem in eodē iure sine controuersia validus habetur contractus, leui metu extortus, ita vt in foro externo non detur actio, quod metus causa, ad vitandas scilicet lites. Esto forte damnum graue passo ex tali metu, succurratur officio Iudicis, & rescindatur cōtractus, vt dicit idē Sanchez d. 9. n. 5. & Lessius citatus: cum tamen ipse Sanchez n. 4. ex cōmuni Theologorū sententiā vniuersim doceat, acceptū per talē metū, qui est causa sine qua non, in foro conscientię esse restituendum. Pro qua sententiā citat etiam Syluestrum, Nauarrum, Co-uarruuiam, Ledesmam, Veracruciū, Petrum Nauarrum, Lopez, Molinam, & plures; quod nos itidem superius asseruimus, si contrahens ipse alteri iniuste metum incusserit.

326 Addit vero Sanchez n. 11. & Lessius citatus, ea quę dicta sunt de metu, restitutionis obligationem inducente, spectari etiā ad metum reuerentialem, qui fuit conditio sine qua non contractus: quod verum est, si talis metus fuerit iniuste incussus; quod rarius videtur accidere.

Postremo Sanchez circa finem citat. q. re ipsa tandem videtur nostram sententiā amplecti, cum ait: *Quia ius humanum non irritauit votum, metu leui emissum, id vtiq; firmum est: ac vero circa promissiones & contractus humanos leui metu extortos, non disposuit obligationem inde nasci; nec iure naturę, ratione iniurię illatę oriebatur; sed tantum denegauit actionem in foro externo, & inde est, vt talis promissio relicta suę naturę minime obliget.* Certe si contractus iniusto metu etiam leui extorti, nec dispositione iuris humani, nec iure naturę obligationem inducunt, qua nihilominus ratione validi sint, non videtur posse intelligi, cum validum esse non possit, quod obligationem nullam habet. Atque hætenus dicta ad contractus mere ciuiles pertinent; nam quę sit matrimonij ratio, suo loco dicitur.

327 ASSERTIO VI. Promissio iniusto metu extorta non obligat, nisi iuramento firmata sit. Ita ex communi post S. Thomam 2. 2. quęst. 89. art. 7. ad 3. Molina, Sanchez, Carbo citati. Obligat vero non per modum contractus ex iustitia, sed præcise ratione iuramenti ex religione, vt colligitur etiam ex S. Thoma loc. cit. Et prima pars habetur etiam cap. *Debitores*, de iureiurando.

328 Dubium manet, an etiam irrita sit promissio iniusto metu extorta, quando ille, cui promissio facta est, non fuit causa metus. Et similis quęstio est, an acquisita per per contractū metu extortos, nulla culpa ipsius contrahentis, esto contractus iuxta assertionem secundam sint validi, restituenda sint. Asserunt citatus Sanchez num. 7. Molina disp. 267. n. 5. Syluester V. *Restitutio* 2. dicto 7. & est sententiā probabilis. In qua tamen magis consequenter loquetur, qui negarit, eiusmodi con-

tractus fuisse validos; cum vix intelligi possit, quo modo, si contractus valeat, alter e vestigio teneatur, rem per contractum acceptam restituere.

Sarmientus vero l. 2. selectarum c. 11. à n. 6. vsq; ad 11. negat, hac vniuersali vsus distinctione, contractus metu iniusto extortos & validos esse, & à restitutionis obligatione liberos, si cōtrahens alteri non fuit causa metus. Quam distinctionem etiam indicat S. Thomas citatus. Et hæc sententiā videtur probabilior, quia, vt ex dictis colligi potest, obligatio restituendi, adeoq; etiam nullitas contractus, oritur hoc casu, non ex defectu voluntarij, sed ex iniuriā illata: nullam autem intulit iniuriā possessor, culpę metus iniecti expers. Ergo. &c.

Nec verum est, quod alij dicunt, rem tali casu vitio affectam esse, vnde cunq; iniustus metus oritur, & ita cum vitio transire: id enim nulla ratione probatur, & est petitio principij. Fateor, tamen, si resinitio ab eo, qui metum iniuste incussit, fuerit inualide acquisita, tunc iam rem, vt pote vitio plane affectam, ad quemcunq; deinde possessore, sine voluntate prioris domini transeat, esse restitutioni obnoxiam, vt habet cōmunis sententiā, & ex dictis colligitur.

Similiter certum est, si contrahens per metum, non habuerit vere voluntatem contrahendi, tum & contractū ipsū in conscientia inualidum esse, & quod ita acceptum à quocunq; etiam ante omnem Iudicis sententiā, postquam satis rescuerit, esse restituendum; quandoquidem in iure substantia quasi contractus consistere dicitur in consensu & voluntate, leg. *obligationum substantia*, ff. de actionibus & obligationibus. Atq; hanc sententiā & doctrinam Ingolstadtij cum docerem, tum priuatim, tum publice non semel defendi.

DVBIVM XII.

Quid restituendum ob falsatam monetam; aut defraudatam gabbellam; aut illicitam lignationē, pabulationem, venationem, piscationem, aucupium.

Ad S. Thom. 2. 2. q. 62.

329 **Q**UÆRITUR I. Quid restituere teneantur falsantes monetas aut liceras.

ASSERTIO I. Falsantes monetam (quod crimen est læsæ maiestatis) omnium sententiā reuertitur ad compensanda omnia damna, si quę alijs inde sunt consecuta; vt quidem accidit, si materia vitietur, villiorq; pro nobiliori sumatur; si moneta aut iusto pondere non cadatur, aut cula minuatur. Ratio sumitur ex generali fundamento sæpius declarato, ad compensationem teneri, qui sciens & volens alteri iniuste damnum, seu causam damni dedit, vt dictum dub. 2.

Regula-